วารสารวิชาชีพบัญชี

บทความวิจัย

ความคาดหวังและความพร้อมของวิชาชีพสอบบัญชีไทย ในการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วลัยลักษณ์ สุวรรณวลัยกร*

ดร.มนวิกา ผดุงสิทธิ์**

บทคัดย่อ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) จะจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2558 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและความมั่นคงขององค์กรต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในกลุ่มอาเซียน นอกจากนี้ การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของแรงงานฝีมือ ดังนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีจึงจำเป็นที่จะเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาระดับความคาดหวังและระดับความพร้อมในด้านต่าง ๆ ในการประกอบวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทยต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในมุมมองของผู้บังคับบัญชาของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี และเปรียบเทียบช่องว่างระหว่างระดับความคาดหวังและความพร้อม รวมทั้งศึกษาระดับความสำคัญของความรู้ความสามารถและทักษะด้านต่าง ๆ ในวิชาชีพสอบบัญชีไทยต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมนั้น คุณสมบัติที่ผู้บังคับบัญชาคาดหวังจากผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีมากที่สุดคือ ความมีคุณธรรมจริยธรรม รองลงมาคือ การมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ โดยคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถในเรื่องทักษะการทำงานและทักษะอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี

ปีที่ 9 ฉบับที่ 25
สิงหาคม 2556
หน้า 35-49

* ผู้ช่วยผู้สอบบัญชี บริษัท ไพร้ซวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอเอส จำกัด

** รองศาสตราจารย์ประจำ ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Download จากวารสารวิชาชีพบัญชี

เห็นว่าสำคัญมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ทักษะด้านภาษา ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี และความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน งานวิจัยนี้ยังพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วผู้บังคับบัญชายังเห็นว่าผู้ใต้บังคับบัญชาที่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีมีความพร้อมในคุณสมบัติด้านต่าง ๆ สำหรับการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนน้อยกว่าระดับที่ผู้บังคับบัญชาคาดหวัง เช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีระหว่างประเทศ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายธุรกิจ ข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้การเป็นประชาคมอาเซียน และความรู้ความเข้าใจธุรกิจที่ตรวจสอบ เป็นต้น ผลการวิเคราะห์ที่ได้น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับสถาบันการศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับการเตรียมความพร้อมในวิชาชีพบัญชีของบัณฑิตและยกระดับมาตรฐานการศึกษาด้านการบัญชี รวมถึงหน่วยงานกำกับดูแลในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทย

คำสำคัญ: วิชาชีพสอบบัญชี ประเทศไทย ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ABSTRACT

The ASEAN Economic Community (AEC) will be fully established by 2015 and is expected to improve competitiveness, strengthen ASEAN's institutions, and enhance the region's socioeconomic environment. The AEC will also result in the free flow of skilled labor within Asean member countries. Thus, it is imperative that Thai auditors prepare themselves for the forthcoming changes. The purpose of this paper is therefore to investigate the level of expectation and readiness of Thai auditors to compete in the ASEAN Economic Community in various aspects based on the supervisors' perspectives. The study also explores the gap between the level of expectation and the level of readiness and surveys the supervisors' perceived importance of knowledge and skill needed to compete in the AEC.

The study shows evidences that, in general, expected qualifications from Thai auditors include "demonstrating moral and ethical conduct", "having responsibility and accountability", and "english skills". The majority of respondents identified "language skills", "knowledge of accounting standards", and "responsibility and accountability" as the three most important qualities that they felf Thai auditors should possess in order to improve their competitiveness. In addition, the evidence shows that, based on the perception of supervisors, Thai auditors still have lower than expected knowledge and skill levels. The gaps include "knowledge of international taxation, business tax, changing rules and regulations under the AEC, and client firm characteristics". The results from this study have important practical implication for academic institutions to develop academic programs to deliver competent graduates for enhanced competitiveness in the AEC and to upgrade the standard of Thai accounting education. Accounting professional bodies also can use the results from this research to support strategies designed for Thai auditors to increase their capability to compete in the AEC market.

Keywords: Audit Profession, Thailand, ASEAN Economic Community (AEC)

Download from กรมสรรพากร

บทนำ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้[1] จะจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2558 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน เพิ่มอำนาจในการต่อรองกับคู่ค้า และทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของวัตถุดิบ สินค้าและแรงงาน ประเทศไทยในฐานะที่เป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกจึงจำเป็นที่จะต้องตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการแข่งขันที่เปิดกว้างมากขึ้น

เมื่อทิศทางในการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) เป็นที่แน่ชัดแล้ว กลุ่มประเทศสมาชิกได้จัดทำแผนการจัดตั้งและแนวทางการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือที่เรียกว่า แบบพิมพ์เขียว (AEC Blueprint) ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายหลักในการเปิดเสรีการค้าบริการ ได้แก่

1. การเปิดเสรีสำหรับการค้าบริการข้ามพรมแดน เว้นแต่มีเหตุผลอันควร (สำหรับการให้บริการข้ามพรมแดน และการบริโภคในต่างประเทศ)

2. การเปิดโอกาสให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนในธุรกิจบริการมากขึ้น (สำหรับการจัดตั้งธุรกิจ) และ

3. การให้เจรจาเพื่อกำหนดเป้าหมายการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา (สำหรับการให้บริการโดยบุคคลธรรมดา) ซึ่งเป้าหมายในข้อนี้ยังอยู่ระหว่างการเจรจาของประเทศสมาชิก

โดยประเทศสมาชิกจะได้รับการอำนวยความสะดวกในการประกอบอาชีพมากขึ้น และได้มีการร่างข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Arrangement หรือ MRA) ใน 7 สาขาอาชีพบริการ ได้แก่ (1) สาขาสถาปัตยกรรม (2) สาขาปัตยกรรม (3) สาขาทันตแพทย์ (4) สาขาพยาบาล (5) สาขาแพทย์ (6) สาขานักสำรวจ และ (7) สาขาวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วยบริการบัญชี (Accounting Service) และการสอบบัญชี (Auditing Service) (สภาวิชาชีพบัญชีฯ, 2555) สำหรับวิชาชีพบัญชีได้ลงนามในกรอบข้อตกลงร่วมกัน (ASEAN MRA Framework on Accountancy Services) ไปแล้วในปี ค.ศ. 2009 ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการเจรจาในประเด็นเกี่ยวกับด้านการศึกษา ใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพ ประสบการณ์ และกระบวนการให้การยอมรับต่อไป (สภาวิชาชีพบัญชีฯ, 2556)

จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบบัญชีนั้นได้แก่ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Certified Public Accountant: CPA) ผู้จัดการงานตรวจสอบ (Audit Manager) ผู้ช่วยผู้ตรวจสอบบัญชีอาวุโส (Audit Senior Assistant) และผู้ช่วยผู้สอบบัญชี (Audit Assistant) หรือเทียบเท่า ก็เป็นอีกกลุ่มอาชีพหนึ่งที่จะได้รับผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรี นั่นคือ เมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็น AEC ในปี พ.ศ. 2558 ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทยสามารถไปประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศกลุ่มอาเซียนได้อย่างเสรี ในทางกลับกัน ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีจากประเทศในกลุ่มอาเซียนก็สามารถเข้ามาประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยได้อย่างเสรีเช่นกัน ดังนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาเพื่อให้มีความพร้อมต่อการแข่งขันในภาวะที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมถึงเพื่อคุณภาพในการทำงานที่ดีขึ้น (พิชัย ชุณหวชิร, สัมภาษณ์ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2555, และ สุพจน์ สิงห์เสน่ห์, สัมภาษณ์ 20 กันยายน พ.ศ. 2555)

1 กลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือที่เรียกว่า อาเซียน: สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations หรือ ASEAN) เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2510 ประกอบด้วย ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ และในปัจจุบันได้ขยายสมาชิกเพิ่มเติมอีก 5 ประเทศ ได้แก่ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา จนมีสมาชิกจนถึงปัจจุบันจำนวน 10 ประเทศ

Download จาก วารสารวิชาชีพบัญชี

ถึงแม้ว่าในช่วงที่จัดทำรายงานวิจัยฉบับนี้ จะมีการเปิดเผยจากนายศรัณย์ สุภัคศรัณย์ ผู้อำนวยการสภาวิชาชีพบัญชีฯ ว่า ที่ประชุมคณะกรรมการประสานงานด้านบริการของอาเซียนครั้งที่ 36 ณ ประเทศบรูไน มีความเห็นให้ยกเลิกการเปิดเสรีวิชาชีพนักบัญชีในกลุ่มผู้สอบบัญชี เนื่องจากมีหลายประเทศที่วิชาชีพผู้สอบบัญชีเป็นอาชีพสงวน และจะต้องมีการปรับแก้รัฐธรรมนูญหากมีการเดินหน้าตามแผนการเข้าสู่ AEC ซึ่งอาจทำให้ความร่วมมือวิชาชีพบัญชีไม่สามารถเกิดขึ้นได้ทันในปี พ.ศ. 2558 ที่ประชุมจึงเห็นควรให้เปิดเสรีเฉพาะกลุ่มที่ปรึกษาทางบัญชีและการอนุญาตให้นักบัญชีของอาเซียนเป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีของประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มได้เท่านั้น อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนย้ายเสรีผู้สอบบัญชียังไม่ได้ยกเลิกแบบถาวร อาจนำกลับมาเจรจาหลังเปิดประชาคมอาเซียนไปแล้ว นอกจากนี้ หลายประเทศในอาเซียนเปิดกว้างให้ผู้สอบบัญชีต่างชาติเข้าไปสอบบัญชีได้[2] ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีควรปรับตัวให้พร้อมต่อการแข่งขันที่จะมีขึ้นในอนาคต

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาระดับความคาดหวังและระดับความพร้อมในด้านต่าง ๆ ในการประกอบวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทยต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในมุมมองของผู้บังคับบัญชาของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี และเปรียบเทียบช่องว่างระหว่างระดับความคาดหวังและความพร้อม รวมทั้งศึกษาระดับความสำคัญของความรู้ความสามารถและทักษะด้านต่าง ๆ ในวิชาชีพสอบบัญชีไทยต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามโดยศึกษาจากผู้บังคับบัญชาของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีในประเทศไทย และเก็บข้อมูลในช่วงเดือนพฤศจิกายน–ธันวาคม พ.ศ. 2555 ผลการศึกษาที่ได้น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับสถาบันการศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับการเตรียมความพร้อมในวิชาชีพของบัณฑิตและยกระดับการศึกษาให้เป็นมาตรฐานสากล รวมถึงหน่วยงานกำกับดูแลในการพัฒนาคุณภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีให้ก้าวทันแนวทางสากล เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในเวทีภูมิภาคและเวทีโลก

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้อ้างอิงทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) ของ Victor H. Vroom ซึ่งอธิบายความคาดหวังของบุคคล ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่จะสนองความคาดหวังนั้น (Vroom, 1964) ดังนั้น จึงควรทราบก่อนว่าที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพสอบบัญชีมีความคาดหวังในด้านต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนให้ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีมีความสามารถในการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างไรบ้าง เพื่อนำความคาดหวังดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการกำหนดกระบวนการจูงใจในการพัฒนาให้ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีมีความพร้อมในการประกอบวิชาชีพ เนื่องจากตามกฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) ของ Edward Lee Thorndike เสนอว่าบุคคลจะเกิดความพึงพอใจเมื่อมีความพร้อมในสิ่งที่ตนจะกระทำ (Maheshwari, 2012) ดังนั้น เมื่อทราบว่าผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทยมีความพร้อมต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับใด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเปรียบเทียบระดับความคาดหวังและระดับความพร้อม เพื่อศึกษาช่องว่างที่เกิดขึ้นและกำหนดแนวทางในการพัฒนาความรู้ความสามารถทางด้านวิชาชีพและทักษะในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบวิชาชีพตรวจสอบบัญชีไทย

จากการศึกษาบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังและความพร้อมในวิชาชีพสอบบัญชีไทยต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้วิจัยจำแนก

2 พับแผน ปิดเสรีผู้ตรวจบัญชี. หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์. วันอังคารที่ 9 กรกฎาคม 2556.

Download สภาวิชาชีพบัญชี

คุณสมบัติในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสอบบัญชีออกเป็น 3 ด้าน โดยมีรายละเอียดของคุณสมบัติในแต่ละด้าน ดังนี้

1. คุณสมบัติด้านความรู้ทางวิชาการ

ความรู้ความสามารถในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการและกระบวนการในการปฏิบัติงานเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติงาน (Katz, 1955) ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีจะต้องมี*ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการสอบบัญชี*เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชีฯ[3] นอกจากนี้ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 200 เรื่องวัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี กำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องมีความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดของมาตรฐานการสอบบัญชี รวมถึงมาตรฐานการสอบบัญชีในส่วนที่เกี่ยวกับการนำไปปฏิบัติและคำอธิบายอื่น เพื่อที่จะเข้าใจวัตถุประสงค์และนำข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยในปัจจุบัน สภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้ปรับปรุงมาตรฐานการสอบบัญชีอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศ และได้จัดทำแนวทางการปฏิบัติงานสอบบัญชีเพื่อให้พร้อมต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับใหม่ โดยมีผลใช้บังคับ 1 มกราคม พ.ศ. 2555[4] รวมทั้งได้กำหนดมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ (Thai Standard on Quality Control: TSQC) ฉบับที่ 1 เรื่อง การควบคุมคุณภาพสำหรับสำนักงานที่ให้บริการด้านการตรวจสอบและการสอบทานงบการเงินและงานให้ความเชื่อมั่นอื่นตลอดจนบริการเกี่ยวเนื่อง ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2557[5] การเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมหลักเกณฑ์และข้อบังคับดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีจะต้องศึกษาและติดตามความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสอบบัญชีเพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการแข่งขันในวิชาชีพ

ในปัจจุบัน มาตรฐานการบัญชีหลายฉบับได้ปรับปรุงใหม่ และบางฉบับได้ร่างขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นที่คาดว่ามาตรฐานการบัญชีของไทยกำลังก้าวเข้าสู่สากลมากขึ้น ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีจึงจำเป็นต้องมี*ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี* ติดตามและศึกษาการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานการบัญชีอยู่เสมอ นอกจากนี้ *ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายธุรกิจ*ก็เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพควรให้ความสำคัญเช่นกัน เช่น มาตรฐานการตรวจสอบบัญชี รหัส 250 เรื่อง การพิจารณากฎหมายและข้อบังคับในการตรวจสอบงบการเงิน กำหนดให้ผู้สอบบัญชีทำความเข้าใจกฎหมายและข้อบังคับที่มีผลบังคับใช้กับกิจการ ในการได้มาซึ่งความเข้าใจในกิจการและสภาพแวดล้อมของกิจการ เป็นต้น

*ความรู้เกี่ยวกับภาษีอากร*ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีควรให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นเรื่องที่จะมีการเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน โดยกรมสรรพากรได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงการคลังภายใต้ AEC Blueprint เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งแผนจัดระบบภาษีของกรมสรรพากรมีเป้าหมายผสมผสานการบริหารจัดเก็บและบริการผู้เสียภาษีเพื่อมุ่งสู่การเป็นประชาคมเดียวกัน ทำให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการในกลุ่มประเทศ AEC เพื่อเข้าสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว ภายใต้การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ แรงงานฝีมือ การลงทุนและเงินทุนที่เสรีมากขึ้น (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 21 ธันวาคม พ.ศ. 2554) นอกจากนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีควรมี

3 ประกาศ สบช. ฉบับที่ 40 (พ.ศ. 2541) เรื่อง แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

4 ประกาศสภาวิชาชีพบัญชีที่ 21/2555 เรื่อง มาตรฐานการสอบบัญชี มาตรฐานงานสอบทาน มาตรฐานงานที่ให้ความเชื่อมั่น มาตรฐานงานบริการเกี่ยวเนื่อง และแม่บทสำหรับงานที่ให้ความเชื่อมั่น

5 http://www.fap.or.th/index.php?lay=show&ac=article&Id=539609364 (วันสืบค้น: กรกฎาคม 2556)

Download สถาบันวิชาชีพบัญชี

ความรู้ความเข้าใจธุรกิจที่ตรวจสอบ (พิชัย ชุณหวชิร, สัมภาษณ์ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2555) เช่น มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 ระบุว่า ผู้สอบบัญชีต้องระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในงบการเงินโดยการทำความเข้าใจกิจการและสภาพแวดล้อมของกิจการ รวมถึงการควบคุมภายในของกิจการ เป็นต้น การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทำให้ธุรกิจต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะปรับกลยุทธ์เพื่อรองรับการแข่งขันที่มีความรุนแรงมากขึ้น สภาพแวดล้อมทางธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลง ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีจึงควรศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจธุรกิจที่ตนจะตรวจสอบ เพื่อให้งานตรวจสอบมีประสิทธิภาพ

2. คุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถในเรื่องทักษะการทำงานและทักษะอื่น ๆ

ทักษะด้านภาษา (Language Skills) มีความสำคัญต่อการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการเปิดตลาดแรงงานเสรี ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ตลาดแรงงานไทยได้ออกไปทำงานในประเทศอาเซียนมากขึ้น กฎบัตรอาเซียนข้อที่ 34 บัญญัติว่า ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ[6] อย่างไรก็ตาม นลินี วงศ์เพียร และอภิสิทธิ์ เที่ยงตรงภิญโญ (สัมภาษณ์ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2555) ได้ให้ความเห็นในฐานะผู้บังคับบัญชาของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีว่า สิ่งที่น่ากังวลหากผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทยไปทำงานยังต่างประเทศ คือ เรื่องภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ดังนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทยควรให้ความสำคัญและเตรียมความพร้อมในเรื่องของภาษา นอกจากนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีควรมี*ทักษะด้านการสื่อสาร* (Communication Skills) นั่นคือ ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีควรมีความสามารถในการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกหรือประสบการณ์ไปสู่ผู้ฟังโดยใช้ถ้อยคำ ภาษา น้ำเสียงและกิริยาท่าทางที่เหมาะสม การสื่อสารเป็นทักษะที่สำคัญของผู้บริหาร หากผู้บริหารขาดทักษะในการสื่อสาร ก็จะไม่สามารถจูงใจพนักงานให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรในทีมงานไม่มีความผูกพันกัน ทำให้โอกาสที่จะประสบความสำเร็จทางธุรกิจเป็นไปได้ยาก (Jay, 2012)

การทำงานเป็นทีมเป็นพื้นฐานของความสำเร็จขององค์กร (O'Sullivan, 1995) สมาชิกในทีมควรติดต่อสื่อสารกัน ให้ความร่วมมือและมีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีในการทำงาน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน มีความเคารพซึ่งกันและกัน ซึ่งคุณสมบัติของการทำงานเป็นทีมนี้จะนำไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายร่วม (Hoegl and Gemuenden, 2001) ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีจึงควรมี*ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม* (Teamwork Skill) นอกจากนี้ *ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ* (Information Technology Skill) ก็เป็นอีกทักษะที่สำคัญ มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ (International Education Standard: IES) ฉบับที่ 2 ของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (IFAC) ได้กำหนดให้ความรู้และความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นองค์ประกอบพื้นฐานด้านหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพบัญชี เนื่องจากในปัจจุบันผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไม่เพียงแต่ใช้ระบบสารสนเทศและใช้ทักษะด้านการควบคุมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของทีมงานที่จะออกแบบ ประเมินและจัดการระบบดังกล่าวด้วย[7] มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 ได้ระบุว่า ผู้สอบบัญชีต้องได้มาซึ่งความเข้าใจในระบบสารสนเทศ (รวมถึงกระบวนการทางธุรกิจที่เกี่ยวข้อง) ที่เกี่ยวข้องกับรายงานทางการเงิน

นอกจากนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีควรมี*ทักษะในการแก้ไขปัญหา* (Problem-Solving Skill) นั่นคือ มีความสามารถในการแยกแยะและเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของ

6 https://www.nwvoc.ac.th/asean/Asean_English.html (วันสืบค้น: กรกฎาคม 2556)

7 http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/ies-2-content-of-professi.pdf (วันสืบค้น: กรกฎาคม 2556)

Download จาก วารสารวิชาชีพบัญชี

ปัญหา[8] มี*ทักษะในการวิเคราะห์อย่างมีตรรกะ* (Analytical Skill) ซึ่งจะทำให้ได้มาซึ่งหนทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (People Skill) เนื่องจากงานด้านการตรวจสอบบัญชีเป็นงานที่ต้องการความร่วมมือทั้งจากทีมงาน ลูกค้า และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ[9]

3. คุณสมบัติอื่น ๆ

คุณสมบัติอื่นที่สำคัญนอกเหนือจากความรู้ทางวิชาการและทักษะในการทำงาน ได้แก่ *ความมีคุณธรรมและจริยธรรม* ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยสุจริต ในปัจจุบันบริษัทชั้นนำต่าง ๆ เช่น บริษัท บอช แอนด์ ลอมบ์ (ประเทศไทย) จำกัด และ Johnson Controls, Inc. ได้ส่งเสริมและสนับสนุนความมีจริยธรรมแก่บุคลากร โดยกำหนดไว้ในแนวทางการปฏิบัติงานขององค์กร เพื่อช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีและการทำงานเป็นทีม ทำให้บุคลากรสามารถสร้างสรรค์และแสดงศักยภาพออกมาได้อย่างเต็มที่ สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนได้เสียและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันแก่องค์กร การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีจึงควรเป็นผู้ที่*ใฝ่เรียนรู้* คอยศึกษาหาความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ

เนื่องจากงานด้านการสอบบัญชีเป็นงานที่ต้องการความร่วมมือจากส่วนต่าง ๆ ดังที่กล่าวไปข้างต้น ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีจึงควร*มีความเป็นผู้นำ*สามารถนำพาผู้ร่วมงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ *มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน*ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งจะทำให้งานสำเร็จลุล่วง รวมทั้งมี*ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์* ทำให้มีอิสระทางด้านความคิด สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้[10] และทำให้เกิดการพัฒนาในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังและความพร้อมในการประกอบวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทยต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เกี่ยวกับคุณสมบัติด้านความรู้ทางวิชาการ คุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถในเรื่องทักษะการทำงานและทักษะอื่น ๆ และคุณสมบัติอื่น ๆ รวมถึงระดับความสำคัญของคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถในเรื่องทักษะการทำงานและทักษะอื่น ๆ โดยประชากรเป้าหมายคือ ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ไม่มีอคติจากการประเมินตนเอง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีที่ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชา เพื่อประเมินสิ่งที่ตนคาดหวังจากผู้ใต้บังคับชาที่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี ระดับความสำคัญของประเด็นที่คาดหวัง และระดับความพร้อมในปัจจุบันของผู้ใต้บังคับบัญชา เนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีที่ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชา จึงใช้การประมาณการจากจำนวนผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทยซึ่งมี 11,299 ราย (ข้อมูลจากสภาวิชาชีพบัญชีฯ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2555) การกำหนดขนาดตัวอย่างใช้สูตรของ Yamane (1967) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 5% และระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ซึ่งได้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำที่ต้องการเท่ากับ 387 ตัวอย่าง

สำหรับแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 5 ส่วน โดยส่วนที่ 1 เป็นการถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ใต้บังคับบัญชาที่ได้รับการประเมิน เช่น เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ในการทำงานวิชาชีพสอบบัญชี เป็นต้น ส่วนที่ 2 และ 3 เป็นการสำรวจความคาดหวังและความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทยต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจ

8 http://[illegible]canada.ca/wp-content/uploads/2012/10/CompetencyMap.pdf (วันสืบค้น: กรกฎาคม 2556)

9 http://www.careers-in-accounting.com/acskill.htm (วันสืบค้น: กรกฎาคม 2556)

10 http://www.job-interview-site.com/manager-skills-list-of-skills-qualities-strengths-and-competencies.html (วันสืบค้น: กรกฎาคม 2556)

Download จากวารสารวิชาชีพบัญชี

อาเซียนเกี่ยวกับคุณสมบัติด้านความรู้ทางวิชาการ คุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถในเรื่องทักษะการทำงานและทักษะอื่น ๆ และคุณสมบัติอื่น ๆ รวมถึงระดับความสำคัญของคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถในเรื่องทักษะการทำงานและทักษะอื่น ๆ โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert 5 ระดับ ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเพื่อขอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในวิชาชีพสอบบัญชีสำหรับการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และส่วนสุดท้ายเป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือนพฤศจิกายน–ธันวาคม พ.ศ. 2555

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามตอบกลับจำนวน 215 ฉบับ คิดเป็นอัตราตอบกลับ 55.56% จากขนาดตัวอย่างที่ต้องการจำนวน 387 ตัวอย่าง ทำให้ค่าความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ประมาณ 6.75% จากการสรุปข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 76 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54 และร้อยละ 46 ของกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท ตามลำดับ ร้อยละ 53 เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ร้อยละ 19 เป็นผู้ช่วยผู้สอบบัญชีอาวุโสหรือเทียบเท่า และร้อยละ 31 เป็นระดับผู้จัดการงานตรวจสอบหรือเทียบเท่า ร้อยละ 41 มีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ในช่วง 4–6 ปี รองลงมาคือ มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 9 ปี (ร้อยละ 38) สำหรับองค์กรของผู้ประเมินนั้น พบว่า ร้อยละ 43 ทำงานในองค์กรที่เป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4)

สำหรับข้อมูลพื้นฐานของผู้ใต้บังคับบัญชาที่ถูกประเมินนั้น ร้อยละ 92 เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 84) ส่วนใหญ่จึงยังไม่ได้เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (ร้อยละ 74) และมีประสบการณ์ทำงานในวิชาชีพสอบบัญชีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี (ร้อยละ 78) สำหรับตำแหน่งงานนั้น พบว่า ร้อยละ 62 อยู่ในระดับผู้ช่วยผู้สอบบัญชีหรือเทียบเท่า รองลงมาคือ ผู้ช่วยผู้สอบบัญชีอาวุโสหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 28)

ในการสำรวจความคาดหวัง ความสำคัญและความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทยต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยได้กำหนดระดับในการแปลผลค่าเฉลี่ยดังนี้

4.21–5.00 = ระดับความคาดหวัง/ระดับความสำคัญ/ระดับความพร้อม มากที่สุด
3.41–4.20 = ระดับความคาดหวัง/ระดับความสำคัญ/ระดับความพร้อม มาก
2.61–3.40 = ระดับความคาดหวัง/ระดับความสำคัญ/ระดับความพร้อม ปานกลาง
1.81–2.60 = ระดับความคาดหวัง/ระดับความสำคัญ/ระดับความพร้อม น้อย
1.00–1.80 = ระดับความคาดหวัง/ระดับความสำคัญ/ระดับความพร้อม น้อยที่สุด

สำหรับค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังและความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทยต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในมุมมองของผู้บังคับบัญชาเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังเกี่ยวกับคุณสมบัติในด้านต่าง ๆ จากการทบทวนวรรณกรรม รวมทั้งค่าสถิติทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแสดงในตารางที่ 1

จากตารางที่ 1 ถ้าพิจารณาจากค่าเฉลี่ยจะได้เห็นได้ว่าสิ่งที่ผู้บังคับบัญชาคาดหวังจากผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ความมีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ความใฝ่เรียนรู้ และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่ง 3 ใน 5 เป็นทักษะประเภท Soft Skills คือ เป็นทักษะที่เกี่ยวเนื่องอันจะช่วยส่งเสริมให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (อภิวุฒิ พิมลแสงสุริยา, 2555) ส่วนคุณสมบัติที่ผู้บังคับบัญชาคาดหวังจากผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีน้อยที่สุดคือ ความรู้ความสามารถด้านภาษาญี่ปุ่น สำหรับในด้านความพร้อมนั้น พบว่า คุณสมบัติที่ผู้ใต้บังคับบัญชามีความพร้อมมากที่สุดในมุมมองของผู้บังคับบัญชาต่อการ

Download from วารสารวิชาชีพบัญชี

ตารางที่ 1 ระดับความคาดหวังและความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี

คุณสมบัติในด้านต่าง ๆ:	ค่าเฉลี่ย		ค่าสถิติ t
	ความคาดหวัง	ความพร้อม	
ด้านความรู้ทางวิชาการ			
ความรู้ความเข้าใจแม่บทการบัญชี	4.28	3.25	17.23**
ความรู้ความเข้าใจมาตรฐานการสอบบัญชี	4.23	3.25	17.94**
ความรู้ความเข้าใจมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่บังคับใช้กับกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (PAEs)	4.21	3.07	17.93**
ความรู้ความเข้าใจมาตรฐานการบัญชีไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน การตีความและร่างการตีความมาตรฐานการบัญชี	4.20	3.01	19.48**
ความรู้ความเข้าใจมาตรฐานงานสอบทาน	4.15	3.14	16.78**
ความรู้ความเข้าใจมาตรฐานงานที่ให้ความเชื่อมั่น	4.15	3.01	21.29**
ความรู้ความเข้าใจมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (NPAEs)	4.15	3.24	15.92**
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีเงินได้นิติบุคคล	4.11	3.37	12.26**
ความรู้ความเข้าใจธุรกิจที่ตรวจสอบ	4.08	2.73	18.83**
ความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษีอื่น ๆ	4.07	3.21	15.50**
ความรู้ความเข้าใจมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IAS) และมาตรฐานการรายงานทางการเงิน/มาตรฐานการบัญชีอื่น	4.06	2.68	18.02**
ความรู้ความเข้าใจมาตรฐานงานบริการเกี่ยวเนื่อง	4.05	2.99	18.59**
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	4.05	3.33	12.06**
ความรู้ความเข้าใจข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้การเป็นประชาคมอาเซียน	4.02	2.58	18.96**
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีระหว่างประเทศ	4.00	2.53	21.31**
ความรู้ความเข้าใจพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ประกาศ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพตรวจสอบบัญชี	3.98	2.84	16.64**

Download จาก : วารสารวิชาชีพบัญชี

ตารางที่ 1 ระดับความคาดหวังและความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี (ต่อ)

คุณสมบัติในด้านต่าง ๆ:	ค่าเฉลี่ย		ค่าสถิติ t
	ความคาดหวัง	ความพร้อม	
ด้านความรู้ความสามารถในเรื่องทักษะการทำงานและทักษะอื่น ๆ			
ความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ	4.36	2.94	16.35**
ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์	4.34	3.53	13.98**
ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	4.32	3.60	13.74**
ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอื่น (นอกจากคอมพิวเตอร์)	4.31	4.03	4.22**
ทักษะการแก้ไขปัญหา	4.29	3.57	12.83**
ความรู้ความสามารถด้านภาษาไทย	4.28	4.23	1.08
ทักษะการทำงานเป็นทีม	4.27	4.00	1.14
ทักษะในการวิเคราะห์อย่างมีตรรกะ	4.25	3.36	14.18**
ความสามารถในการสื่อสาร	4.22	3.32	15.14**
ความรู้ความสามารถด้านภาษาจีน	2.88	1.26	7.64**
ความรู้ความสามารถด้านภาษาอื่น ๆ	2.74	1.37	10.16**
ความรู้ความสามารถด้านภาษาญี่ปุ่น	2.60	1.31	11.68**
ด้านอื่น ๆ			
ความมีคุณธรรมจริยธรรม	4.65	3.98	15.32**
ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน	4.44	3.73	11.55**
ความใฝ่เรียนรู้	4.35	3.42	15.88**
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.28	3.48	14.10**
ความเป็นผู้นำ	4.17	3.53	12.39**

** ระดับนัยสำคัญ 0.01

Download จาก : วารสารวิชาชีพบัญชี

ตารางที่ 2 ระดับความสำคัญและความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและความพร้อมของคุณสมบัติด้านความรู้ ความสามารถและทักษะต่าง ๆ

ความรู้ความสามารถและทักษะด้านต่าง ๆ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	ความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและความพร้อม
ทักษะด้านภาษา	4.54	มากที่สุด	1.15
ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี	4.47	มากที่สุด	1.13
ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน	4.42	มากที่สุด	0.71
ความมีคุณธรรมจริยธรรม	4.33	มากที่สุด	0.67
ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายธุรกิจ	4.31	มากที่สุด	1.29
ความรู้เกี่ยวกับภาษีอากร	4.29	มากที่สุด	0.73
ทักษะด้านการสื่อสาร	4.21	มากที่สุด	0.90
ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการสอบบัญชี	4.21	มากที่สุด	1.05
ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	4.16	มาก	0.67
ความใฝ่เรียนรู้	4.13	มาก	0.93
ทักษะในการวิเคราะห์อย่างมีตรรกะ	4.11	มาก	0.89
ทักษะการทำงานเป็นทีม	4.09	มาก	0.27
ความเป็นผู้นำ	4.04	มาก	0.64
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.01	มาก	0.80
ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.93	มาก	0.60

แข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 5 อันดับแรก ได้แก่ ความรู้ความสามารถด้านภาษาไทย ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอื่น (นอกจากคอมพิวเตอร์) เพื่อใช้ในงานสอบบัญชี ทักษะการทำงานเป็นทีม ความมีคุณธรรมจริยธรรม และความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ซึ่ง 3 ใน 5 จัดเป็นทักษะประเภท Soft Skills เช่นกัน ส่วนคุณสมบัติที่ผู้บังคับบัญชาคิดว่าผู้ใต้บังคับบัญชามีความพร้อมน้อยที่สุด คือ ความรู้ความสามารถด้านภาษาจีน

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างระดับความคาดหวังและระดับความพร้อม พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกือบทุกประเด็นที่ศึกษา ยกเว้นความรู้ความสามารถด้านภาษาไทยและทักษะการทำงานเป็นทีม โดยทั่วไปแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าผู้ใต้บังคับบัญชายังมีความพร้อมในคุณสมบัติด้านต่าง ๆ สำหรับการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนน้อยกว่าระดับที่ผู้บังคับบัญชาคาดหวัง โดยตัวอย่างของคุณสมบัติ

Download สภาวิชาชีพบัญชี

ด้านที่แตกต่างกันมาก เช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีระหว่างประเทศ ความรู้ความเข้าใจมาตรฐานงานที่ให้ความเชื่อมั่น ความรู้ความเข้าใจมาตรฐานการบัญชีไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน การตีความและร่างการตีความมาตรฐานการบัญชี ความรู้ความเข้าใจข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้การเป็นประชาคมอาเซียน และความรู้ความเข้าใจธุรกิจที่ตรวจสอบ เป็นต้น

นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังได้ศึกษาระดับความสำคัญของคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถในเรื่องทักษะการทำงานและทักษะอื่น ๆ และได้นำมาเปรียบเทียบกับช่องว่างระหว่างระดับความคาดหวังและระดับความพร้อมของคุณสมบัติดังกล่าว (เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญ) ดังแสดงในตารางที่ 2

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถในเรื่องทักษะการทำงานและทักษะอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีเห็นว่าสำคัญมากที่สุด 5 อันดับแรกเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ได้แก่ ทักษะด้านภาษา ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ความมีคุณธรรมจริยธรรม และความรู้เกี่ยวกับกฎหมายธุรกิจ ส่วนทักษะที่สำคัญอันดับท้ายสุด คือ ทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญของคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถในเรื่องทักษะการทำงานและทักษะอื่น ๆ กับความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยระดับคาดหวังและระดับความพร้อมของคุณสมบัติดังกล่าวพบว่า ทักษะด้านภาษาซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น มีความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีอยู่อันดับที่ 2 จาก 15 อันดับ แสดงให้เห็นว่า ในมุมมองของผู้บังคับบัญชานั้น ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีจะต้องเพิ่มทักษะในด้านภาษาให้มากขึ้น นอกจากนี้ ข้อมูลจากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชียังคงต้องพัฒนาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมายธุรกิจ มาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการสอบบัญชี ส่วนทักษะที่ควรพัฒนานอกเหนือจากทักษะด้านภาษา ได้แก่ การเป็นคนที่ใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทักษะด้านการสื่อสาร และทักษะในการวิเคราะห์อย่างมีตรรกะ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ระดับความคาดหวังและระดับความพร้อมจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์และข้อมูลเบื้องต้นของผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประเมิน สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ที่น่าสนใจได้ดังนี้

- เมื่อแยกพิจารณาตามเพศของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีพบว่าโดยรวมแล้ว เพศหญิงจะถูกคาดหวังจากผู้บังคับบัญชามากกว่าเพศชาย เช่น การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานงานที่ให้ความเชื่อมั่น มาตรฐานงานบริการเกี่ยวเนื่อง มาตรฐานการรายงานทางการเงินและมาตรฐานการบัญชี เป็นต้น และเป็นที่น่าสนใจเมื่อพบว่า โดยเฉลี่ยแล้ว เพศหญิงมีความพร้อมมากกว่าเพศชายในด้านความรู้ความเข้าใจมาตรฐานงานบริการเกี่ยวเนื่อง และความมีคุณธรรมจริยธรรม ส่วนเพศชายมีความพร้อมมากกว่าเพศหญิงในด้านความรู้ความเข้าใจมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่บังคับใช้กับกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (PAEs) และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ในงานตรวจสอบ

- โดยรวมแล้ว ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโทจะถูกคาดหวังจากผู้บังคับบัญชามากกว่าผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านทักษะที่เกี่ยวเนื่องกับการทำงาน และผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทก็มีความพร้อมในเรื่องดังกล่าวมากกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

- ผู้บังคับบัญชาคาดหวังคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถและทักษะด้านต่าง ๆ จากผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีที่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีที่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจะมีความพร้อมมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้

Download จาก วารสารวิชาชีพบัญชี

ความเข้าใจในมาตรฐานการสอบบัญชี มาตรฐานงานสอบทาน มาตรฐานงานที่ให้ความเชื่อมั่น แม่บทการบัญชี มาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น Hard Skills ซึ่งเป็นทักษะหลักที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง (อภิวุฒิ พิมลแสงสุริยา, 2555)

- ผู้ใต้บังคับบัญชาระดับผู้จัดการงานตรวจสอบหรือเทียบเท่าจะถูกคาดหวังจากผู้บังคับบัญชามากกว่าผู้ใต้บังคับบัญชาในระดับอื่นในด้านความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ซึ่งจัดเป็น Soft Skills ส่วนผู้ใต้บังคับบัญชาระดับผู้ช่วยผู้สอบบัญชีอาวุโสหรือเทียบเท่าถูกคาดหวังจากผู้บังคับบัญชามากที่สุดในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี ซึ่งจัดเป็น Hard Skills

- ประเภทขององค์กรส่งผลต่อการให้ความสำคัญกับคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถในบางด้านของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยเช่นกัน นั่นคือ ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งทำงานอยู่ใน Big 4 จะให้ความสำคัญในเรื่องทักษะด้านภาษาและความมีคุณธรรมจริยธรรม ส่วนผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งทำงานอยู่ที่สำนักงานสอบบัญชีอื่นจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณสมบัติด้าน Hard Skills มากกว่า เช่น ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการสอบบัญชี เป็นต้น

สำหรับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิชาชีพสอบบัญชีต่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนเสนอว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อวิชาชีพสอบบัญชี เพื่อให้ผู้สอบบัญชีมีทิศทางในการประกอบวิชาชีพ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียนได้

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังและความพร้อมในการประกอบวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทยเกี่ยวกับคุณสมบัติในด้านต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนให้ผู้ประกอบวิชาชีพสามารถแข่งขันเมื่อมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งระดับความสำคัญของคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถในเรื่องทักษะการทำงานและทักษะอื่น ๆ โดยประชากรเป้าหมายคือ ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีในประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมนั้น คุณสมบัติที่ผู้บังคับบัญชาคาดหวังมากผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีมากที่สุด คือ ความมีคุณธรรมจริยธรรม รองลงมาคือ การมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ โดย 3 ใน 5 คุณสมบัติที่ได้รับการคาดหวังมากที่สุดจัดเป็นทักษะประเภท Soft Skills ส่วนในด้านความพร้อมนั้น พบว่า 3 ใน 5 คุณสมบัติที่ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีมีความพร้อมมากที่สุดจัดเป็นทักษะประเภท Soft Skills ด้วยเช่นกัน ประกอบด้วยทักษะการทำงานเป็นทีม ความมีคุณธรรมจริยธรรม และความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน สำหรับคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถในเรื่องทักษะการทำงานและทักษะอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีเห็นว่าสำคัญมากที่สุด 3 อันดับแรกเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ได้แก่ ทักษะด้านภาษา ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน

สำหรับช่องว่างระหว่างระดับความคาดหวังของผู้บังคับบัญชากับระดับความพร้อมของผู้ใต้บังคับบัญชานั้น พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วผู้บังคับบัญชายังเห็นว่าผู้ใต้บังคับบัญชาที่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีมีความพร้อมในคุณสมบัติด้านต่าง ๆ สำหรับการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนน้อยกว่าระดับที่ผู้บังคับบัญชา

Download from วารสารวิชาชีพบัญชี

คาดหวัง เช่น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีระหว่างประเทศ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายธุรกิจ ข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้การเป็นประชาคมอาเซียน และความรู้ความเข้าใจธุรกิจที่ตรวจสอบ เป็นต้น

ผลการศึกษาข้างต้นเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานกำกับดูแลการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี สำนักงานสอบบัญชี สถาบันการศึกษาและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทย โดยอาจเริ่มจากการพัฒนาทักษะที่สำคัญในมุมมองของผู้บังคับบัญชา เช่น ทักษะด้านภาษา ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี ความรู้เกี่ยวกับการภาษีอากร เป็นต้น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า นอกจากทักษะประเภท Hard Skills ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานโดยตรงแล้ว ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทยควรได้รับการพัฒนาทักษะในด้าน Soft Skills ซึ่งเป็นทักษะที่เกี่ยวเนื่องอันจะช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาหลายแห่งได้บรรจุวิชาที่จะพัฒนา Soft Skills ในหลักสูตรการบัญชี เช่น วิชาที่จะพัฒนาทักษะการสื่อสาร การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม เห็นความสำคัญของการมีจริยธรรมและคุณธรรมในการประกอบวิชาชีพ รวมถึงการเน้นในเรื่องของความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย การทำงานเป็นทีม เป็นต้น หรือสภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพนักบัญชีทั่วประเทศให้ก้าวทันแนวทางสากล จึงมีการจัดตั้งสำนักงานสาขาตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้บริการนักบัญชีในส่วนภูมิภาคในด้านวิชาความรู้โดยการจัดสัมมนาเพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีความรู้ด้านการบัญชีให้ก้าวทันโลกสมัยใหม่ (พรชัย กิตติปัญญางาม, 2556) การเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ จะเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีสามารถแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อย่างมั่นคง

งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดทางด้านการกระจายตัวของประชากรเป้าหมาย เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีที่ทำงานในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจึงอาจไม่ครอบคลุมประชากรผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีทั้งหมด ผู้ที่สนใจอาจนำข้อมูลจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างได้กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาในช่วงเวลาที่แตกต่างกันอาจทำให้ทราบความคืบหน้าในการพัฒนาความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี รวมถึงสิ่งที่ควรทำเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีไทยพร้อมรับมือกับการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอนาคตอันใกล้นี้

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

Hoegl, M. and Gemuenden, H. G. 2001. Teamwork Quality and the Success of Innovative Projects: A Theoretical Concept and Empirical Evidence. *Organization Science*, July/August, Vol. 12: 435–449.

Jay, J. K. 2012. Communicate Well: Five Strategies to Enhance Your Managerial Communication Skills. http://careers.pda.org/2012/08/communicate-well-five-strategies-to-enhance-your-managerial-communication-skills/ (วันสืบค้น: กรกฎาคม 2556)

Katz, R. L. 1955. Skills of an Effective Administrator. *Harvard Business Review*, January-February: 33–42.

Maheshwari, V.K. 2012. Connectionism-Thorndike's Learning Theory. http://www.vkmaheshwari.com/WP/?p=543 (วันสืบค้น: กรกฎาคม 2556)

Download from วารสารวิชาชีพบัญชี

O'Sullivan, J. 1995. "Teamwork is the Keystone" Say Cops. *Team Performance Management*, Vol. 1 (4): 36–38.

Vroom, V. H. 1964. *Work and motivation*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Yamane, T. 1967. *Statistics: An Introductory Analysis* 2nd edition. New York: Harper & Row.

ภาษาไทย

นลินี วงศ์เพียร และอภิสิทธิ์ เที่ยงตรงภิญโญ. สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2555.

พิชัย ชุณหวชิร. นายกสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2555.

พรชัย กิตติปัญญางาม. 2556. คอลัมน์ทักทายเปิดเล่ม. *FAP Newsletter* No. 7. http://www.fap.or.th/ (วันสืบค้น: กรกฎาคม 2556)

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. การจัดทำร่าง MRA ของวิชาชีพบัญชีอาเซียน. *FAP Newsletter* No. 7. http://www.fap.or.th/ (วันสืบค้น: กรกฎาคม 2556)

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. นักบัญชีกับ AEC. http://www.fap.or.th/subfapnews.php?id=185 (วันสืบค้น: พฤศจิกายน 2555)

สรรพากรรื้อใหญ่รับอาเซียนเร่งขจัดอุปสรรคภาษี. กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. วันที่ 21 ธันวาคม 2554. http://www.bangkokbiznews.com/ (วันสืบค้น: กรกฎาคม 2556)

สุพจน์ สิงห์เสน่ห์. กรรมการสภาวิชาชีพบัญชี ปี พ.ศ. 2554–2557 และประธานคณะกรรมการพัฒนาวิชาชีพสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. สัมภาษณ์, 20 กันยายน 2555.

อภิวุฒิ พิมลแสงสุข. 2555. การพัฒนาพนักงาน. จดหมายข่าวรายเดือนสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, ปีที่ 13 ฉบับที่ 149 สิงหาคม. http://ns.ftpi.or.th/th/knwinf_pdtlnerdetail.php?pdtlid=1144 (วันสืบค้น: กรกฎาคม 2556)

Download จาก วารสารวิชาชีพบัญชี